

ƏLİNCƏYƏ GEDƏN YOL

Muzeyin önündə dayanmış maşına əyləşirik. Yenə sürücü əvvəlki səstəni ilə "İndi hara gedirik, müəllim" deyir. Ondan fərqli olaraq mən nəsaata baxıram, nə də səsimin tonunu dəyişirəm. Bir rahatlıqla onun mənə xatırladığı ünvanı söyləyirəm.

- Gedirik Nəiminin məqbərəsinə ziyarət etməyə.

Gəldiyimiz yolla hardasa 5-8 kilometr üzünə geri qayıdırıq. Maşın sola, kənd yoluna dönür. İnanın ki, heç magistraldan fərqlənməyən bir yol. Kəndin adına diqqət yetirirəm - Xanəgah kəndi. Culfa rayonunun bu qədim kəndi həm dağlıq ərazidə, həm də çay kənarında yerləşib. Magistral yolun kənarındakı məktəb, xəstəxana və digər ictimai binalar o qədər yaraşığı və diqqətçəkəndir ki, mən gözümlü onlardan ayıra bilmirəm. Maraqla baxdığımı görən sürücü kəndin ortasında bir anlıq maşınını saxlayır və qaçaraq marketdən sərini su alıb gətirir. Bu, əsl dərman olur bizim üçün. Çünki Əlincəyə qalxıb-enəndən sonra ürəyimiz eməlli-başlı maye tələb edir, dodaqlarımız çatlayır. Ona "sağ

Beşinci yazı

qəddəs yerlərə birmənalı şəkildə, bax elə belə yanaşılır, bu cür diqqət göstərilir. Bunun səbəbi barəsində düşünəndə ilk xatırladığım hələ Bakıda, redaksiyamızda dəfələrlə həmsöhbət olduğum şair dostum, ağsaqqal qardaşım İbrahim Yusifoğlunun söylədikləri düşür. İbrahim müəllim Naxçıvanla bağlı suallarımı cavablandırarkən həmişə deyir ki, Naxçıvanda Ali Məclisin sədri özü şəxsən tarixə, mədəniyyətə, abidələrə, bütövlükdə səliqə-səhmana qarşı o qədər həssas və diqqətli ki, digər məmurlar da bu nümunədən yararlanırlar. Necə deyirlər, idarə edəninin özünün münasibəti artıq Muxtar Respublikada bir ənənəyə çevrilib. Uşaqdan-böyüyə hər kəs tarixə diqqət ayırır, abidələrə sahiblik münasibəti göstərir. Deməli, bu da tariximizi hələ neçə-neçə nəsillərin istifadəsinə bu gündən təqdim etmək, hazırlamaq deməkdir.

Bəli, Əlincə səfərim bu kəndin ziyarəti ilə Nəiminin ruhuna oxuduğumuz dualarla başa çatır...

...Və bu vaxt mən böyük Nəsiminin

önündə sağollaşmış yeddinci mərtəbəyə qalxırıq. Bu da bizim üçün ayrılmış otaq. Pəncərəsindən bütün Naxçıvan görünür. Mənzərə özü-özlüyündə bizi

heç oralarda olmamışam.

Mən də diqqəti əldən verməmək şərtilə tez ona zarafatlı bir mesaj göndərdim:

- Eybi yox, bizə qoşulub sən də Naxçıvanı gəzib-tanıyarsan - dedim.

gəzib-dolaşmağa çağırır. Vaxt itirmək olmaz. Bir stəkan çay içib şəhərə düşürük. Şəhərdə tək səliqə-səhman yox, elə havanın özü də gözəldi. İnanın ki, Bakının bürküsündən sonra burda adam sanki bir oksigen bolluğuna düşür. Bu bolluqdan gen-bol istifadə edə edə adamların daha çox istiqamətləndiyi səmtə tərəf gedirik. Bu yerin adı Əyləncə Mərkəzidir.

Paytaxtın əyləncə mərkəzlərindən fərqli olaraq burda fərqli bir şərait yadıdır. Həm alış-veriş etmək, həm bir tikə çörək kəsb, çay içmək, həm uşaqların oynamağı, sevinməsi üçün hər şey nəzərdə tutulub. Bir anlıq yadıma İzmir şəhəri düşür. Orada ilk dəfə görmüşdüm bu mənzərəni. Əyləncə mərkəzində gəzib-dolaşarkən həmkarım, çox hörmətli Hüseyn müəllimlə qarşılaşırıq. Hal-xoşdan sonra o, bizi Əyləncə Mərkəzi ilə tanış edir. Necə də gözəldi hər şey. Uşaqların sevinci, valideynlərin bir kənarda əyləşib bu mənzərəni seyr etməsi, alış-veriş edənlərin ərzaqdan tutmuş tikinti materiallarına qədər hər şeyi bir yerdən almaq imkanı.

Bəli, bax bu xidmət mədəniyyəti. Bunu yarananlara ancaq "sağ ol" demək olar. Biz Əyləncə Mərkəzindən çıxıb yaxınlıqdakı rəngarəng işıqlara qərğ olmuş qalaya tərəf gedirik. Bu qala böyük bir ərazini elə qucağına alıb ki, sanki adamların onun qolları arasında özlərinə xoş bir aura əldə etməyi haqq edirlər. Biz qalanın qapısından içəri girəndə ilk qarşılaşdığımız Hindistandan gəlmiş turistlər oldu. Yol yoldaşlarıma dedim ki, biz burdan-bura bu yerləri gəlib ziyarət edə bilməmişik, bu adamlar Hindistandan vurub gəliblər.

Sözlərim birmənalı qarşılanmasa da, həqiqət belədi. Çünki biz bəzən ya tənbəllikdən, ya da laqeydlilikdən, bir az da iqtisadi sıxıntılardan abidələrimizi, görməli yerlərimizi ziyarət etməyi arxa plana keçiririk. Hətta bir zarafat edim, mən bizi Naxçıvanda müxtəlif ünvanlara aparən sürücüdən müəyyən yerlərin harada olduğunu soruşanda üzümə təəccüblə baxdı:

- Müəllim, bunları siz hardan bilirsiniz? - dedi - Mən naxçıvanlıyam, özüm

Bəli, həmin axşam Nuhun dəfn olunduğu güman edilən məqbərəni də ziyarət etdik. Dostların sayəsində iş vaxtı bitmiş olsa da, bizim üçün qapıları açdılar. Bəli, içimdə olan bütün xoş hisslərin sırasına Nuh peyğəmbərin ruhuna etdiyimiz dualar da əlavə olundu. Və mənə elə gəldi ki, o müqəddəs insan burda dəfn olunmaqla bu torpağın nə qədər qiymətli, nə qədər möhtəşəm və doğma olduğunu insanlara mesaj edib, bildirib. Tarixə Naxçıvanın və bütövlükdə Azərbaycanın bir cənnət olduğunu möhürləyib. Elə bu təəssüratla da üzünə Möminə Xatunun işığına doğru gedirik.

Burda hansı hisslər keçirdiyimi və bütövlükdə Möminə Xatunun bu, ifadə edilməsi mümkün olmayan möhtəşəm məqbərəsi önündə ancaq susmaq lazımdı. Etiraf edirəm ki, mən bu məqbərə barəsində deyilənlərdən daha gözəl heç nə deyə bilməyəcəyəm əminəm. Ona görə də susmaqla onun qarşısındakı sonsuz ehtiramımı ifadə edirəm.

Bax, bu isə gecənin qaranlığında işığa qərğ olmuş Hüseyn Cavidin məqbərəsidir. Yəni Cavid Əfəndinin. Bu möhtəşəm sənət əsəri də elə Əfəndimizin adına layıqdi, elə layıqlı səviyyədə də qorunur. Mən məqbərənin içini ziyarət edə bilməsəm də (zaman baxımından - Ə.M.) onun ətrafını dolaşırıram. Ürəyimdə misralarını təkrarlayıram və elə bilərəm ki, onun əlini öpməyə gəldiyimi Cavid Əfəndi artıq duyub. Çünki həmin an göydəki uldazlar daha çox işıq saçdılar, ay daha çox bədirlənmişdi. Deməli, Cavid Əfəndinin ruhu onu ziyarətə gələnə qapıdan içəri buraxmışdı - əlini öpmək üçün.

Artıq saat 22-ni ötüb. Bu vaxt Naxçıvanda olduğumu bilən dəyərli şair-dostum, Naxçıvan Ali Məclisinin üzvü Asim Yadiqar zəng vurur. Hal-əhval tuturuq, görüşmək barədə razılaşıırıq və otele dönürəm. Sabah günəş oyanmamış qalxıb Batabata gedəcəm. Və orada gözəl şairimiz İslam Səfərlinin ruhundan üzr istəyib deyəcəm:

- Batabata gəlmişəm!..

ol" deyərək suları başımıza çəkirik. Bizim bu münasibətimiz onun qırıışığını açır, özündən razı halda gülümsəyir. Maşın kəndin içi ilə hərəkət edir, yenə baş yoldan sola, yamaca diklənir. Gözümün önündə qədim bir məqbərə canlanır. Hər tərəf səliqə-səhmanlı, həftə qarşısındakı qoz ağacının da bəri kifayət qədər olan bu məscid-məqbərə neçə min illər görüb. Amma ona elə diqqət yetirilib, elə sevgi ilə yanaşılıb ki, illərin toxuduğu zədələr heç yerində qalmayıb.

Bu hürufilik təriqətinin banisi, böyük Nəsiminin müəllimi Fəzlullah Nəiminin məqbərəsidir. Əlincəçay xanəgahının bu ünvanı son dərəcə müasirlik aşılayır adamda. Çünki burada elə bir şərait yadıdır ki, keçmişlə bu gün bir-birinə qovuşub. Böyük alimin, şairin ruhu burda çox rahatdı. Pillelərlə üzünə yuxarı qalxırıram - yenə səliqə, yenə sahman. Vallah, adamın belə yerdə ölüb-qalmağı da ürəyindən keçir. Niyə də keçməsin? Hər şey yerli-yerində: suyu, havası, güllü-çiçəyi. Nazim Hikmət demiş, cəviz ağacı, məqbərəsi və bir də ziyarətçiləri.

Əslində insanı yaşadan elə bunlardır. Mən balaca bir kəndin hürufiliyin banisinə olan bu sevgisini, diqqətini qiymətləndirməkdə acizəm. Bircə onu ifadə edə bilərəm ki, Naxçıvanda gördüyüm bütün tarixi abidələrə, bütün mü-

dünyaya səslənən məşhur misralarını, yəni "Məndə siğar iki cahan" sədalərini elə bil ki, xalq artisti Rasim Balayevin dilindən eşidirəm. İnanın ki, bu mənə o qədər doğma gəlir ki, özüm də hiss etmədən Nəsiminin misralarının heç händəvərinə yaxın gələ bilməyəcək öz misralarımı pıçıldayıram və elə həmin misraları pıçıldaya-pıçıldaya böyük şairdən məni bağışlamasını rica edirəm.

**Bu boyda dərdlə, kədərlə,
Payıma düşən qədərlə
Görün ki, nələr, nələrlə -
Mən bu cahana sığmıram.**

**Tarixə işıq salıram,
Hər qata heyran qalırım.
Coşuram, ilham alırım -
Mən bu cahana sığmıram.**

**Pillələr qalxıb-enirəm,
İşığam, yanıb-sönürəm.
Həqqin özünə dönürəm -
Mən bu cahana sığmıram.**

**Şanlıdır əsrim, qərinəm
Həm odam, həm də sərinem!
Sükutumla da dərinəm -
Mən bu cahana sığmıram.**

Artıq hava qaralır. Hiss edirəm ki, sürücü də harasa getmək fikrindədi. Ona görə şəhərə qayıdırıq. Otelin